

Reija Holopainen

NUORTEN HYVINVOINNIN LISÄÄMI- NEN HARJUN OPPIMISKESKUKSESSA

Opinnäytetyö
Sosionomi

2018

**Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu**

Tekijä/Tekijät	Tutkinto	Aika
Reija Holopainen	Sosionomi (AMK)	Joulukuu 2018
Opinnäytetyön nimi		34 sivua
Nuorten hyvinvoinnin lisääminen Harjun Oppimiskeskuksessa		3 liitesivua
Toimeksiantaja		
Harjun oppimiskeskus Oy		
Ohjaaja		
Auli Jungner		
Tiivistelmä		
<p>Tässä työssä tutkittiin opiskelijoiden hyvinvointia Harjun oppimiskeskus Oy:ssä. Hyvinvointia käsitellään sekä sitä lisäävien asioiden, kuten osallisuuden kautta, että hyvinvointia heikentävien ja syrjäytymistä aiheuttavien asioiden kautta, joita ovat esimerkiksi koulu-uupumus ja päihteet.</p> <p>Tutkimusongelmana oli, miten hyvinvointia voitaisiin lisätä ja opintojen keskeyttämistä vähentää Harjun oppimiskeskuksessa. Tutkimusmenetelmänä oli laadullinen tutkimus ja tutkimus toteutettiin tekemällä opiskelijaryhmille teemahaastattelut, joissa käsiteltiin opiskelijoiden näkemyksiä hyvinvoinnin lisäämisestä. Lisäksi opiskelijoilta kysyttiin keskeyttämisten syitä ja kartoitettiin toimenpiteitä, joita oppilaitos voisi tehdä keskeyttämisten vähentämiseksi.</p> <p>Tutkimukseen osallistui kolme opiskelijaryhmää, joita haastateltiin anonymisti. Lisäksi haastateltiin opinto-ohjaajaa ja vapaa-ajanohjaajaa, joiden kertomilla asioilla täydennettiin opiskelijoilta saatuja vastauksia.</p> <p>Tutkimuksen tuloksina selvisi, että opiskelijat kokivat, ettei heille tiedoteta tarpeeksi tai riittävän ajoissa opintoihin liittyvistä asioista, jolloin he kokevat jäävänsä vaille tarvitsemiaan tietoja oman ajankäyttönsä suunnittelussa. Lisäksi tutkimuksessa selvisi, että oppilaitoksen olisi hyvä panostaa oppilaitoksen nuorten osallistamiseen toiminnan suunnittelussa, jotta opiskelijat voisivat paremmin ja keskeyttämisiä saataisiin vähennettyä. Tutkimuksen tulokset toivat esiin sekä olemassa olevia ongelmia että ideoita, joilla oppilaitoksen toimintaa voitaisiin kehittää enemmän opiskelijalähtöiseksi.</p>		
Asiasanat		
Hyvinvointi, osallisuus, syrjäytyminen, nuoret, opiskelijat.		

Author	Degree	Time
Reija Holopainen	Bachelor of Social Services	December 2018
Thesis title Increasing of the welfare of the adolescents in Harjun Oppimiskeskus		34 pages 3 pages of appendices
Commissioned By Harjun oppimiskeskus Oy		
Supervisor Auli Jungner		
<p data-bbox="164 869 1437 1014">Abstract</p> <p data-bbox="164 869 1437 1014">The purpose of this thesis was to investigate the wellbeing of young people at an occupational school. The concept of well-being was concerned with the problem, as well as through the promotion of issues such as inclusion, and the promotion of social exclusion, such as, for example, school exhaustion and substance abuse.</p> <p data-bbox="164 1055 1469 1346">The problem with the study was how to increase well-being in the institution, as well as how to reduce the dropouts at the institution. The main problems of the study were the beginning of how to achieve effective cooperation with students, who was resolved by taking a clear line on how students are contacted. The research method was a qualitative study and the study was conducted by making student groups themed interviews that discussed the students views on how to increase student welfare. In addition, students were asked about the causes of the suspensions and the issues that the institution could take to reduce the drop-outs.</p> <p data-bbox="164 1386 1461 1491">The study was attended by three groups of students who were interviewed anonymously, as well as a study instructor and a free-time driver, who were told to supplement the issues told by students.</p> <p data-bbox="164 1532 1469 1787">The results of the study revealed that students felt that they were being informed enough or in the appropriate time about learning issues, in which case they feel they are missing out on the information they need to design their own time. In addition, the study found that it would be good for the institution to invest in the involvement of young people in the planning of activities, in addition to increasing communication, so that students might be better off, and dropouts reduced. The results of the Study act as an inspiration for existing problems and highlight ideas to develop the institution activities more students-driven.</p>		
Keywords Welfare, inclusion, exclusion, youth, students.		

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	6
2	HYVINVOINTI.....	7
2.1	Hyvinvoinnin käsite	7
2.2	Hyvinvointi oppilaitoksessa	9
2.3	Osallisuus	10
2.4	Nuorten osallisuus	12
3	NUORTEN SYRJÄYTYMINEN.....	12
3.1	Nuorten syrjäytymisen riskitekijät.....	13
3.2	Syrjäytymisen luokittelu	13
3.3	Syrjäytymistä aiheuttavia tekijöitä	14
3.3.1	Päihteet.....	14
3.3.2	Koulu-uupumus.....	15
4	HYVINVOINNIN YLLÄPITÄMINEN OPPILAITOKSISSA.....	16
4.1	Opiskelijahuolto	16
4.1.1	Opiskelijahuoltosuunnitelma	16
4.1.2	Kodin ja koulun yhteistyö opiskelijahuollossa	18
5	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	19
5.1	Tutkimuskohde Harjun oppimiskeskus	19
5.2	Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimuskysymykset	19
5.3	Tutkimusmenetelmät	20
5.3.1	Haastattelu.....	21
5.3.2	Aineiston analyysi	22
5.4	Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus	22
6	AIEMMAT TUTKIMUKSET	23
7	ANALYYSIÄ JA JOHTOPÄÄTÖKSIÄ	24
	LÄHTEET.....	31
	LIITTEET	

Liite 1. Opiskelijahyvinvoinnin ja osallisuuden teemahaastattelu

Liite 2. Opiskelijahuollon kysely Opinto-ohjaaja

Liite 3. Vapaa-ajanohjaajan haastattelu

1 JOHDANTO

Teen opinnäytetyön opiskelijahyvinvoinnin lisäämisestä, jotta opiskelijoiden keskeyttämisiä saataisiin vähennettyä. Opinnäytetyön tilaajana toimii Harjun oppimiskeskus Oy, joka on toisen asteen oppilaitos. Oppilaitoksessa opiskelee n. 200 opiskelijaa, joista puolet on nuorisopuolen opiskelijoita.

Teoreettinen viitekehys rakentuu hyvinvoinnin tutkimiseen, syrjäytymisen ehkäisyyn, osallisuuteen sekä opiskelijahuoltoon liittyvästä tiedosta. Tutkimuksen toteutan laadullisen tutkimuksen menetelmin, ja menetelmänä on ryhmähaastattelut, joissa haastattelen Harjun oppimiskeskuksen nuorisopuolen opiskelijoita sekä opinto-ohjaajaa ja vapaa-ajanohjaajaa.

Aiheeksi valitsin nuorten hyvinvoinnin, koska oppilaitoksessa hyvinvoiva nuori on motivoitunut opiskelemaan ja tätä kautta keskeyttämiset voisivat vähentyä. Lisäksi tämän ja viime vuoden aikana toteutetut opiskelijatytytyväisyyskyselyt antavat viitteitä siitä, että opiskelijoiden tyytymättömyys on hieman lisääntynyt. Tutkimuksessa tuon esille erityisesti nuorten näkökulmaa hyvinvoinnista oppilaitoksessa. Tavoitteena on löytää keinon nuorten syrjäytymisen ehkäisyyn opiskelijahyvinvoinnin kautta. Opinnäytetyön teoreettinen viitekehys rakentuu nuorten hyvinvoinnista ja osallisuudesta. Ne ovat asioita, joita lisäämällä nuorten syrjäytymistä voidaan ehkäistä.

Aiheen valintaan vaikutti myös tilaajan tapaamisessa esittämä tarve kartoittaa keinoja, joilla nuorten hyvinvointia saataisiin lisättyä. Ammatillisen koulutuksen reformi aiheuttaa paineita oppilaitoksille saada opiskelijat valmistumaan sekä työllistymään laadukkaalla koulutuksella, jotta opiskelijoista saatava rahoitus saataisiin kokonaan (Opetushallitus 2018). Rahoituksen puute tai sen leikkaaminen vaikuttaa suoraan oppilaitoksen resursseihin tuottaa laadukasta opetusta mahdollisimman monelle opiskelijalle Työn olisikin tarkoitus olla tutkimus, jolla tarkoituksena on tuoda kehitysehdotuksia keinoista lisätä nuorten hyvinvointia oppilaitoksessa tutkinnon alusta valmistumiseen saakka mahdollisimman asiakaslähtöisesti nuorten osallisuutta tukien.

2 HYVINVOINTI

2.1 Hyvinvoinnin käsite

Hyvinvointi tarkoittaa kielessämme sekä yksilön hyvinvointia että yhteisötason hyvinvointia. Yksilön hyvinvointiin vaikuttavat sosiaaliset suhteet, itsensä toteuttaminen, onnellisuus ja sosiaalinen pääoma eli asiat, joita jokainen yksilö jossain määrin luonnostaan tarvitsee ja joiden puute aiheuttaa hyvinvoinnin kokemuksen heikentymistä. Yhteisötason hyvinvoinnissa tarkastellaan esimerkiksi elinoloja, kuten asuinoloja ja ympäristöä, työn ja koulutuksen laatua sekä toimeentuloa. Hyvinvoinnista voidaankin sanoa, että ymmärtääkseen mitä on hyvinvointi, täytyy ymmärtää, mitä on hyvä elämä. (THL 2015a; Saari 2011, 11.)

Opiskelun kautta voidaan vaikuttaa yksilön sosioekonomiseen asemaan, johon vaikuttavat aineelliset hyvinvoinnin ulottuvuudet, kuten mm. koulutus, tulotaso, ammatti jne. Tilastokeskuksen tulonjakoa koskevan tutkimuksen pohjalta voidaan tulkita, että mitä korkeampi koulutus, sitä korkeampi tulotaso ja tätä kautta aineellinen hyvinvointi olisi korkeampaa. (THL 2015 a.)

Aineellisten hyödykkeiden kautta mitattuna hyvinvoivia nuoria pitäisi olla suhteessa paljon enemmän. Hyvinvoinnin käsite tarkoittaa myös aineettomien asioiden, kuten onnellisuuden kautta tulevaa, hyvinvointia, joten sitä ei voida mitata vain aineellisten hyödykkeiden, kuten omaisuuden kautta. Henkilö, jolla on kaikki hyvinvoinnin edellytykset aineellisten hyödykkeiden kautta ja jolla on hyvä työ ja ammatti, ei ole välttämättä muuten hyvinvoiva. Henkilön sosiaaliset suhteet tai vaikka terveys voi olla hyvinkin heikkoa, ja henkilö voi tätä kautta voida huonosti.

Torvi ja Kiljunen (2005, 59, 60) osoittavat elinkeinoelämän valtuuskunnalle EVA:lle tekemässään tutkimuksessa, että onnellisuuden ja tätä kautta hyvinvoinnin osatekijät voidaan asettaa järjestykseen tärkeimmästä vähemmän tärkeisiin. Tärkeimpänä perhe-elämä ja perhesuhteet, toisena terveys, kolmantena hyvät ja toimivat sosiaaliset suhteet, neljäntenä rakkauden kokeminen ja viidentenä turvattu perustoimeentulo. Muina osatekijöinä olivat mm. hyvä työpaikka, harrastukset, itsensä kehittäminen ja luonto. Tarkasteltaessa varak-

kuuden osuutta hyvinvointiin voidaan todeta, että se on vasta tärkeysjärjestyksen loppupäässä. Tutkimuksen perusteella hyvinvointi koostuu elämän perusturvallisuudesta, johon kuuluu pysyvyyttä, läheisyyttä, tasaisuutta ja jonkinlaista pienimuotoisuutta. Ihminen näyttäisikin olevan perustarpeiltaan vaatimaton aineellisten hyödykkeiden suhteen, ja hyvinvointi vaikuttaa rakentuvan aineettomien asioiden, kuten sosiaalisten suhteiden ja terveyden, varaan. Voidaan jopa todeta, että materiaali ei tutkimuksen valossa tuo onnea. Toisaalta tutkijat itsekin jäivät tutkimuksessa pohtimaan, ovatko suomalaiset arkoja vastaamaan asettavansa materiaalin aineettoman onnellisuuden edelle.

Hyvinvoinnin käsitteen tärkein osa-alue tässä tutkimuksessa on arjen hyvinvointi. Raijas (2005, 243, 244) määrittelee arjen hyvinvoinniksi ihmisten elinolosuhteet, resurssit ja arjen toimivuuden. Arki on elämää, johon kuuluvat työ, opiskelu, harrastukset sekä kotielämä, jossa ihmiset toimivat yksin ja vuorovaikutuksessa toisten kanssa. Arjen toiminnoilla yksilö pyrkii tyydyttämään tarpeitaan eli saamaan hyvinvoinnin kokemusta. Arjen hyvinvoinnin mittaaminen ja arvioiminen on omalta osaltaan haastavaa, koska jokaisella yksilöllä on oma käsitys omaan hyvinvointiinsa vaikuttavista tarpeista. Yhdelle riittävät asiat eivät välttämättä riitä toiselle. Opiskelijoiden kohdalla esimerkiksi käsitys hyvästä arvosanasta vaihtelee yksilön itselleen asettamien tavoitteiden kautta. Arjessa toinen kokee tarvitsemansa suuret taloudelliset resurssit, jotta hän voi hankkia haluamiaan asioita. Toisaalta hankitut hyödykkeet eivät välttämättä lisääkään onnellisuutta, vaikka yksilö niin luulisikin. Saattaa jopa olla, että aineellisiin hyödykkeisiin käytetyillä euroilla korvataan jonkin toisen hyvinvoinnin osa-alueen puutetta. Moni haaveilee runsaammasta vapaa-ajasta, ja sitä on jopa entisajan Suomeen verrattuna tarjolla runsaasti. Yksilön kokema mielihyvä runsaasta vapaa-ajasta on riippuvaista siitä, onko hänellä esimerkiksi mahdollisuus viettää sitä sosiaalisessa ympäristössä vai kokeeko hän vapaa-ajan vain yksinäiseksi. Toinen saattaa nauttia paljonkin yksinäisyydestä, mutta vanhus, joka on eläkkeelle jäätyään pääosin vapaa-ajalla yksin, saattaa kokea sen jopa hyvinvointiaan heikentäväksi tekijäksi, koska ihminen kaipaa luonnostaan sosiaalisia kontakteja voidakseen hyvin. Arjen hyvinvoinnin voidaankin sanoa käsittävän kaikki toiminnot, jota ihminen arjessaan suorittaa, ja asiat, joita hän arjen sujumiseksi tarvitsee.

Tasapainoisella arjen rytmittämisellä, jossa ihmisellä on aikaa työlle tai opiskelulle, sosiaalisille suhteille, itsestään huolehtimiselle ja levolle, ihminen voi hyvin. Eri osa-alueet vaikuttavat toisiinsa, ja jos esimerkiksi opinnot sujuvat huonosti, se voi olla seurausta huonosta jaksamisesta tai mielenkiinnon puutteesta, tai toisaalta, jos opinnot sujuvat huonosti, niin muunkin arjen suorittaminen voi ruveta ahdistamaan, jolloin hyvinvoinnin taso laskee. Ihmisellä on perustarve voida hyvin, ja hyvinvoiva ihminen osaa hoitaa niitä osa-alueita, jotka vaikuttavat hänen hyvinvointiinsa. Hyvinvoinnista huolehtiminen on yksilön, mutta myös yhteiskunnan tehtävä, koska hyvinvoivat yksilöt takaavat hyvinvoivan yhteiskunnan ja toisinpäin.

2.2 Hyvinvointi oppilaitoksessa

Oppilaitoksen hyvinvointiin vaikuttavat sekä opiskelijoiden hyvinvointi että henkilöstön hyvinvointi. Pahoinvoivat opiskelijat, eivät osallistu opetukseen, ja toisaalta pahoinvoiva opettaja ei pysty antamaan laadukasta opetusta ainakaan pidemmällä aikavälillä, koska uupumus näkyy lopulta poissaoloina ja välinpitämättömyytenä. Hyvinvoivassa oppimisympäristössä psyykinen ympäristö on turvallinen, arvostava ja kuunteleva. Sellaisessa ympäristössä opiskelun kokemukset ovat mielekkäitä, ja opiskelijat kokevat olevansa yhdenvertaisia. Psyykkisesti hyvinvoivassa oppilaitoksessa oppilaiden ja henkilöstön sekä sidosryhmien keskinäiset vuorovaikutussuhteet toimivat hyvin. Psyykkisen hyvinvoinnin ylläpitämiseksi tarvitaan toimivia vuorovaikutussuhteita sekä keinoja, kuten toimiva oppilashuollon ja henkilöstön yhteistyö ongelmien havainnoinnissa. (THL 2015b, 32, 33.)

Kemppainen (2012, 11–13) tuo esiin tutkimuksessaan, että opiskelijahyvinvoinnin huomioimiseen on kouluissa kiinnitetty huomiota lähes vuosisadan ajan. Alun perin tavoitteena on ollut kouluterveydestä kertominen ja kouluterveyden edistäminen sekä opiskelijoidenterveydentilan seuraaminen. Koulujen laatututkimusten myötä myös hyvinvointi käsitteenä on otettu terveyden lisäksi opiskelijahyvinvoinnin aspektiksi. Tällä hetkellä ongelmaksi muodostuu se, ettei hyvinvoinnin mittaamiseksi ole mitään systemaattista menetelmää, vaan sitä mitataan hyvin vaihtelevilla menetelmillä, mikä tuo tuloksiin ja niiden luo-

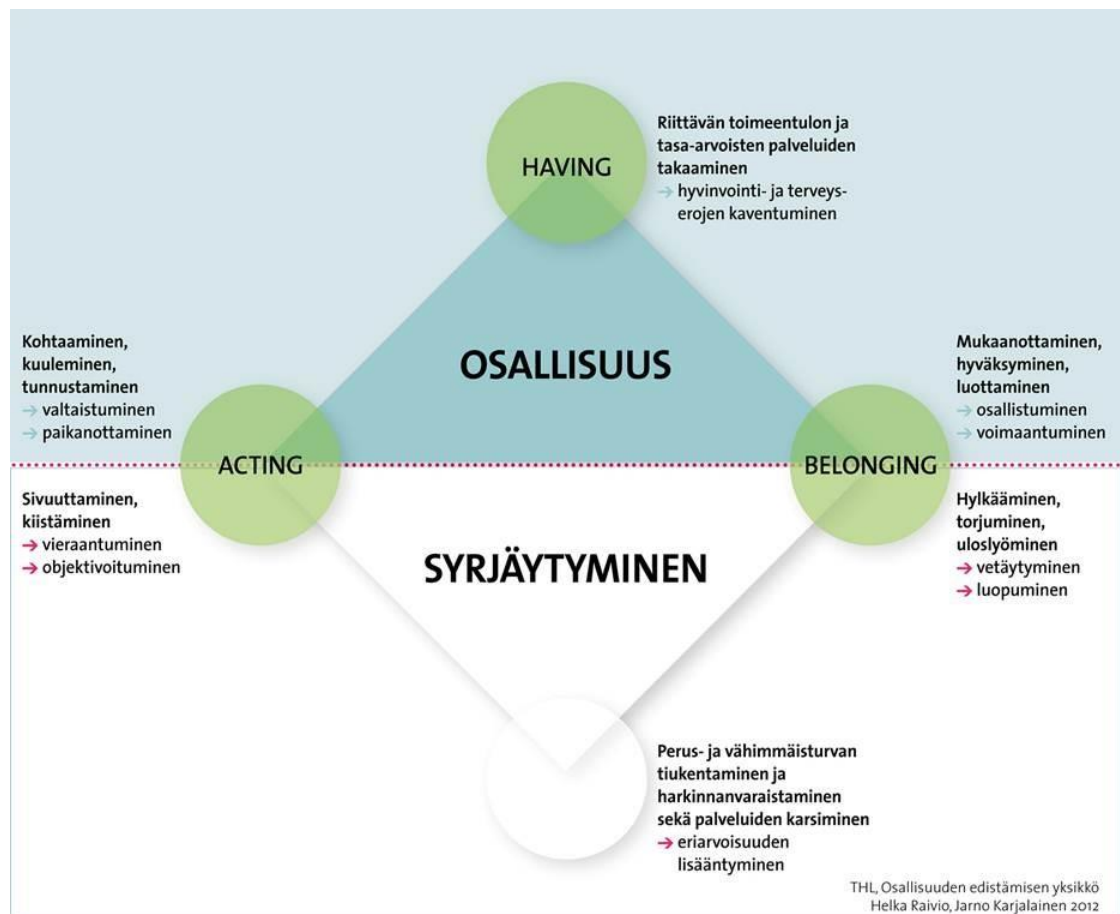
tettavuuteen suuria eroavaisuuksia. Opiskelijahyvinvoinnin mittaamisen tulisi-kin olla nykyistä läpinäkyvämpää ja yhteneväisempää, jotta saataisiin valtakunnallisesti toimivaa vertailumateriaalia.

Laki ammatillisesta koulutuksesta määrittelee ammatillisen koulutuksen tarkoituksiksi edistää väestön ammatillista osaamista sekä antaa mahdollisuuden ammattitaidon osoittamiseen. Opiskelijoiden kohdalla on erikseen mainittu lain tavoitteeksi tukea opiskelijoiden kehitystä hyviksi, tasapainoisiksi ja sivistyneiksi ihmisiksi ja yhteiskunnan jäseniksi. Lisäksi laissa on mainittu jatko-opintovalmiuksien, ammatillisen kehittymisen, harrastusten sekä persoonallisuuden monipuolisen kehittämisen kannalta tarpeellisten tietojen ja taitojen kehittäminen. (Laki ammatillisesta koulutuksesta 2017, 3 §.)

2.3 Osallisuus

Osallisuus ja sen toteutuminen on sosiaalialan asiakastyössä yksi keskeisimmistä käsitteistä. Osallisuus on tunne, jossa ihminen kokee saavansa olla osa jotakin tekemistä tai asiaa. Osallisuus on oikeutta saada tietoa itseään koskevissa asioissa, oikeus saada ilmaista mielipiteensä niihin ja oikeus päästä vaikuttamaan itseään koskeviin asioihin. Osallisuuden ja osallistumisen erottavat juuri edellä mainitut asiat, koska osallistuminen kuvaa vain mukanaoloa tai osanottamista johonkin. Osallisuuden vastakohta on osattomuus, jossa yksilöllä ei ole mahdollista olla osana yhteiskunnassa esimerkiksi taloudellisen tai kulttuurisen pääoman puuttumisen takia tai yksilö kokee henkilökohtaisella tasolla, ettei häntä ole otettu huomioon. Oppilaitoksessa osallisuus on opiskelijoille mahdollisuus olla osallisena oman opiskelun rakenteen ja sisällön suunnittelussa, esimerkiksi valinnaisten aineiden valinnassa ja omien opintojen aikataulujen suunnittelussa. Yhteiskunnallisesti osallisuus on mahdollisuus asuntoon, terveyteen, koulutukseen ja sosiaalisiin suhteisiin. Kansallisesti se on mahdollisuus vaikuttaa yhteiskunnan asioihin. Osallisuuden mahdollistavat toimeentulo, hyvinvointi, toiminnallinen osallisuus ja yhteisöihin kuuluminen. Kaikki osa-alueet ovat tärkeitä, koska jonkin puuttuminen heikentää osallisuutta ja saattaa ajaa yksilön kohti syrjäytymistä. Osallisuutta voidaan lisätä lisäämällä yksilön voimavaroja sekä antamalla erilaisia vaihtoehtoja toimia. (THL 2017; Pajulammi 2014, 141–146.)

Osallisuus koostuu useista erilaisista teorioista, kuten sosiaali-, terveys- ja käyttäytymisteorioista. Osallisuutta ymmärtääkseen on tutkittava eri osa-alueita, jotka vaikuttavat yksilön hyvinvointiin. Osallisuutta kuvataan suomalaisessa osallisuuskeskustelussa usein kolmena ulottuvuutena, joita ovat riittävät aineelliset resurssit (having), oman elämänsä päätöksissä toimijuus (acting) ja sosiaalisesti merkitykselliset ja tärkeät suhteet (belonging). Nämä ulottuvuudet mukailevat alun perin Erik Allardin tekemää hyvinvoinnin ulottuvuuksia, jossa käsitteinä ovat having, loving, doing ja being, mutta kuvaavat osallisuutta ja siinä ilmenevää toimijuutta kattavammin. Alla olevassa kuvassa (kuva 1) osallisuuden käsitteitä avataan hieman laajemmin. (THL 2016; Isola ym. 2017, 10.)

Kuva 1. Osallisuuden rakentuminen hyvinvointipolitiikoissa ja -palveluissa (THL 2016)

Osallisuus on yksilön osallistumisen ja toimijuuden mahdollisuutta kuvaava käsite. Yksilön osallisuuden toteutuessa riski syrjäytymiseen ja tätä kautta hyvinvoinnin kokemuksen heikentymiseen vähenee. Oppilaitoksessa osallisuutta tukemalla tuetaan nuorten mahdollisuuksia. Yllä kuva 1 osoittaa, että positiiviset asiat, kuten riittävä toimeentulo, huomioiminen ja mukaan ottaminen luovat yksilölle osallisuuden kokemuksia ja vastaavasti hylkääminen, sivuuttaminen

ja toimeentulon heikkeneminen luovat syrjäytymisriskin ja syrjäytymistä. Osallisuutta mahdollistamalla yksilön mahdollisuudet voida hyvin kasvavat.

2.4 Nuorten osallisuus

Nuorten osallisuus on ilmiö, jonka pitäisi toteutua arkipäivän yhteisöissä, joita ovat esimerkiksi koti, koulu tai kaveripiiri. Osallisuutta ilmenee myös erilaisissa yhteiskunnan tuottamissa nuorten palveluissa, joiden tarkoitus on parantaa hyvinvointia ja vähentää eriarvoisuutta tai syrjäytymistä. Nuorten osallisuutta tulisi tarkastella laaja-alaisesti, huomioida nuorten yksilölliset tarpeet sekä kysyä, miten he kokevat osallisuuden eri yhteisöissä. (Kiilakoski ym. 2012, 16.)

Osallisuus sisältää oikeuden tulla hyväksytyksi yhteisöön omana itsenään. Osallisuus sisältää muutakin kuin yhteisöön kuulumista. Osallisuus on vastuuta omasta, toisten ja yhteisön toimintakyvystä sekä omistautumista yhteisten asioiden edistämiseen. Osallisella nuorella on aito mahdollisuus toimia ja muuttaa yhteisöä, jossa hän toimii. Osallisuuden toteutuminen vaatii yhteisön kykyä jakaa vastuuta ja kykyä huomioida erilaiset ajatukset yhteisön toimivuuden parantamiseksi. Nuorten osallisuus toteutuu ainoastaan, jos heidän kuuntelemisen lisäksi myös heidän mielipiteensä otetaan aidosti huomioon päätöksenteossa ja heidät päästetään mukaan suunnittelemaan asioita. Nuorten ja aikuisten mielipiteiden yhdenvertainen tarkastelu tuo suunnitteluun uudenlaista näkökulmaa, jolloin lopputuloksena on koko yhteisön osallisuuden toteutuminen. (Kiilakoski ym. 2012, 15–16.)

3 NUORTEN SYRJÄYTYMINEN

Nuorten aikuisten syrjäytyminen on koko yhteiskunnan ongelma, koska yhteiskunnalle syrjäytyminen aiheuttaa todella suuria kustannuksia. Syrjäytymisen ehkäisy on myös inhimillisyyteen vedoten tärkeää, koska yhteiskuntaan integroimaton nuori putoaa pois yhteiskunnan käsistä ja hänen elämänlaatunsa lähes väistämättä laskee. Hyvällä koulutustasolla voidaan pienentää syrjäytymisriskiä. Lisäksi nuorilta kysyttäessä he ovat kokeneet, että omat valinnat vaikuttavat syrjäytymiseen. Toisen asteen opinnoissa opiskelijahuollon tuoma tuki ja opastus auttaa motivoimaan nuoria ja tätä kautta pärjäämään koulu- maailmassa, jolloin syrjäytymisriski pienenee. (Lehtonen & Kallunki 2013.)

3.1 Nuorten syrjäytymisen riskitekijät

Nuorten syrjäytymistä koskevissa tutkimuksissa syrjäytymisen riskitekijöitä ovat yhteiskunnallisten järjestelmien ulkopuolelle jääminen, esimerkiksi koulutus- ja työmarkkinajärjestelmät. Matala koulutustaso, pitkäaikaistyöttömyys ja toimeentulo-ongelmat vaikuttavat suoraan nuorten hyvinvointiin ja tätä kautta lisäävät syrjäytymisen riskiä. Nuorilla elämänhallinnan ongelmat, terveydelliset syyt, sosiaalisten suhteiden vähyys ja osallisuuden kokemusten puute suhteessa yhteiskuntaan vaikuttavat huomattavasti syrjäytymisriskiin. Kaikkein keskeisimpänä nuoret itse mainitsevat syrjäytymisen syyksi ystävien puutteen. (Nuorten syrjäytyminen 2018.)

Syrjäytyneiden ja syrjäytymisriskissä olevien nuorten määrä vaihtelee eri tutkimusten yhteydessä ja keskusteluissa 14 000:n ja 100 000:n välillä. Syrjäytyneiden määrän arviointia hankaloittaa se, ettei syrjäytymisen määritelmä ole yksiselitteinen. Tilastoissa arvioidaan useimmiten yhtä osa-aluetta, kuten koulutuksen puutetta, työttömyyttä tai sairauden tai jonkun muun syyn vuoksi osallistumattomuutta yhteiskunnan toimintaan. (Nuorten syrjäytyminen 2018.)

Syrjäytyminen on seurausta yksilön erilaisista hyvinvointipuutteista. Hyvinvointiin vaikuttavat yksilön kyky sitoutua kulttuuriin, sosiaaliseen ympäristöön sekä yksilön taloudellinen pääoma. Yksilön, tässä tapauksessa opiskelijan, taloudellinen pääoma pyritään turvaamaan joko huoltajien tuella tai yhteiskunnan tarjoaman opintotuen ja perustoimeentulon kautta. Yksilön oma toiminta sekä yhteiskunnan tarjoama tuki ja mahdollisuudet määrittelevät sen, miten helposti yksilö syrjäytyy tai joutuu syrjäytymisvaaraan. Riittävällä ehkäisevällä tuella voidaan estää yksilön joutuminen perusturvaverkon varaan, josta pois pääseminen vaatii mittavampia tukitoimia. Tärkeää olisikin tukea nuoren opiskelijan arkea ja vahvistaa hänen sosiaalisia verkkojaan, jottei hän joutuisi syrjäytymisuhan alla esimerkiksi joutuessaan pois koulun tuen piiristä. (Ek ym. 2004, 19.)

3.2 Syrjäytymisen luokittelu

Syrjäytyneet nuoret voidaan jakaa syrjäytymisen keston mukaan eri ryhmiin. Näitä ovat syrjäytymisvaarassa olevat, syrjäytyneet ja "pysyvästi" syrjäytyneet. Luokittelut eroavat toisistaan siten, että syrjäytymisvaarassa olevien nuorien toiminta on menossa siihen suuntaan, että heillä alkaa olla suurentunut riski

syrjäytyä esimerkiksi opintojen mahdollinen keskeytyminen tai työn loppuminen. Syrjäytyneet ovat jo jonkin aikaa olleet esimerkiksi pois töistä tai opinnoista, mutta heillä on suhteellisen hyvät mahdollisuudet päästä syrjäytymiskierteestä pois. ”Pysyvästi” syrjäytyneet ovat olleet koko tarkastelujakson ajan syrjäytyneitä, ja heidän mahdollisuutensa päästä syrjäytymiskierteestä ovat muita heikkommat. (Aaltonen ym. 2015, 17,18).

Syrjäytyminen voi kestää pitkään tai vain hetken. Syrjäytyminen ei ole useimmiten pysyvää, vaan nuori saattaa vain olla sen hetkisen elämäntilanteen vuoksi syrjäytymisvaarassa hetkellisesti ja palata siitä takaisin ei syrjäytymisvaarassa olevaksi nuoreksi. Nuoria, jotka ovat esimerkiksi määräaikaissa ja lyhyissä työsuhteissa, voidaan kutsua piipahtelijoiksi, jotka ovat aina hetkellisesti syrjäytymisvaarassa. (Aaltonen ym. 2015, 20.)

Syrjäytyneitä nuoria, jotka usein ovat itse jääneet opiskelun ja työelämän ulkopuolelle, voidaan kutsua kiinnittyneiksi. Kiinnittyessään syrjäytymiskierteeseen nuori ei välttämättä ymmärrä, miten haastavaa pitkästä syrjäytymiskierteestä on päästä takaisin työelämään tai opintoihin. Kiinnittyneet nuoret tarvitsevat yleensä runsaasti tietoa ja ohjausta, jotta heidät saataisiin opiskelun tai työelämän piiriin. (Aaltonen ym. 2015, 21.)

3.3 Syrjäytymistä aiheuttavia tekijöitä

3.3.1 Päihteet

Yksi haastatteluissa ja aiemmissa tutkimuksissa esille nousseista teemoista oli nuorten päihteiden käyttö ja juhliminen sekä sen vaikutukset nuorten jaksamiseen. Georgen (2016, 17) tutkimuksen mukaan nuorten päihteidenkäyttö alkaa Suomessa 10–16-vuotiaana, joten isolla osalla ammatillisen koulutuksen aloittavista nuorista on jo kokemuksia päihteiden, kuten alkoholin tai huumeiden kokeiluista. Alkoholia kokeillaan jaksoissa, ja kokeilujen välissä voi olla pitkiäkin ajanjaksoja, kunnes päihteet taas tulevat kuvioihin. Ammatilliseen opilaitokseen siirryttäessä moni nuori muuttaa ensimmäistä kertaa omilleen ja uusi tilanne uusien kavereiden kanssa voi toimia yllykkeenä kokeilla alkoholia tai huumeita uudestaan tai useammin. Nuorten kohdalla erityisesti nikotiinin ja

huumausaineiden kohdalla riippuvuus voi kehittyä nopeastikin, mutta myös alkoholien käyttö voi muuttua kokeilukertojen lisääntyessä säännölliseksi, jopa useita kertoja viikossa toistuvaksi.

Toisen asteen opiskelijoille siirtyminen peruskoulusta ammatillisen koulutuksen piiriin on suuri muutos ja murrosvaihe. Opiskelijan elämä pyörii opiskelujen ja kavereiden ympärillä, ja ne vaikuttavat nuoren hyvinvointiin sekä hyvässä, että pahassa. Koulun mennessä hyvin ja kaverisuhteidenkin toimiessa nuori jaksaa ja voi hyvin. (Kempainen 2012, 25; Holopainen 2011, 4, 5.) Tässä vaiheessa viimeistään monen nuoren elämään astuvat päihteet ainakin kokeilumielessä tai ainakin kaveripiirissä on joku, joka kokeilee päihteitä. Useimmiten päihdekokeilut rajoittuvat alkoholiin, mutta myös erilaisten huumausaineiden kokeilut lisääntyvät vuosi vuodelta. Päihteiden käytön muuttuessa jokaviikkoiseksi tai jopa päivittäiseksi voidaan puhua nuoren ongelmakäytöstä, joka näkyy nuoren hyvinvoinnissa. (Lax & Mattila 2012, 6, 7.)

Ongelmallista erityisesti nuorten päihteidenkäytöstä tekee, että nuoruusiässä aivojen kehitys on vielä kesken, jolloin nuoren aivot ovat aikuisen aivoja herkempiä erilaisille päihteiden käytön aiheuttamille ongelmille. Nuoruusiän aikana aivoissa kehittyvät motivaation, informaation käsittelykyvyn, impulssikontrolliin ja ihmissuhteisiin liittyvät alueet. Runsaan päihteidenkäytön vuoksi esimerkiksi impulssikontrolli ei välttämättä kehity kunnolla ja nuoren on haastavaa käsitellä tunteitaan tai säädellä keskittymistään. Lisäksi nuorelle voi kehittyä myöhemmin alkoholi- tai päihderiippuvuus. Päihteiden käyttö lisää myös nuorten riskiä ennenaikaiseen kuolemaan. (Fröjd ym. 2009, 17–20.)

Nuorten päihteidenkäyttöön pitäisi suhtautua kriittisesti ja keskustella nuorten kanssa päihteistä ja niiden vaaroista. Ohjaamalla nuorta muihin toimintoihin päihteidenkäytön sijaan voidaan turvata nuoren aivojen kehitystä ja psyykkistä hyvinvointia, jotta nuori jaksaisi olla koulussa ja opiskella.

3.3.2 Koulu-uupumus

Yksi psyykkiseen hyvinvointiin vaikuttava asia, jonka haluan nostaa esille, on koulu-uupumus. Koulu-uupumus on oireisto, joka syntyy koulun aiheuttamasta

stressistä. Siinä kouluun suhtautuminen myönteisesti on vaikeaa tai jopa mahdotonta. Opiskelija kokee kouluun liittyvät tehtävät liian raskaina, eikä saa mielihyvää koulun etenemisestä. Nuori on väsynyt, eikä väsymys lähde lepäämällä. Koulu-uupumus on käsitteenä uudehko, ja siihen on alettu kiinnittää huomiota paljon myöhemmin kuin työuupumukseen, jossa on lähes samat piirteet. Koulu-uupumuksen havaitseminen opiskelijahuollossa on tärkeää, koska se aiheuttaa opiskelijalle erilaisia somaattisia oireita ja riskin keskeyttää koulu sekä myöhemmin ongelmia päästä jatko-opintoihin. (Jurnu & Nuutinen 2013, 3–5.) Tutkimuksen perusteella koulu-uupumus on erittäin tärkeä aihe nostaa esille, koska se voi olla yksi syrjäytymistä aiheuttavista tekijöistä. Lisäksi sen aiheuttama oireisto selittää nuorten pahoinvointia varsin laajasti.

4 HYVINVOINNIN YLLÄPITÄMINEN OPPILAITOKSISSA

4.1 Opiskelijahuolto

Koulutuksen järjestäjän eli oppilaitoksen velvollisuus on järjestää ja toteuttaa oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaan opetussuunnitelman mukaista opiskeluhuoltosuunnitelmaa. Opiskeluhuolto järjestetään yhteistyössä opetustoimen sekä sosiaali- ja terveystoimen viranomaisten kanssa. Oppilaitoksen sijaintikunta on vastuussa oppilaitoksen psykologi, kuraattori ja terveydenhoitopalveluista. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 2013, 9 §.)

Opiskelijahuollon tavoitteena on opiskelijan oppimisen, psyykkisen ja fyysisen hyvinvoinnin sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistäminen ja tukeminen oppilas-yhteisössä. Opiskelijahuollon on tarkoitus olla ennaltaehkäisevää toimintaa koko opiskelijayhteisölle, mutta myös tarvittaessa yksittäiselle oppilaalle suunniteltua. Opiskelijahuolto voikin olla sekä yhteisöllistä opiskelijahuoltoa että yksilöllistä opiskelijahuoltoa opiskelijoiden tarpeen mukaan. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 2013, 2, 3, 4, 5 §.)

4.1.1 Opiskelijahuoltosuunnitelma

Oppilas- ja opiskelijahuoltolassa (2013) määritellään, että opiskelijahuoltosuunnitelman laatiminen on jokaisen koulutuksen järjestäjän velvollisuus. Se

voidaan laatia joko oppilaitoskohtaisesti, tai se voi olla useamman oppilaitoksen yhteinen. Opiskelijahuoltosuunnitelmassa on oltava opiskelijahuollon kokonaistarpeen arvio. Opiskelijahuollon palvelut ovat:

- Yksilölliset sekä yhteisölliset palvelut
- Yhteistyökäytännöt opiskelijoiden, sekä heidän huoltajiensa kanssa
- Suunnitelma opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä
- Toimenpiteet, joilla opiskelijahuoltosuunnitelman toteutumista seurataan eli omavalvontasuunnitelma.

Opiskelijahuollon kokonaistarpeen arvioinnissa oppilaitoksen on arvioitava opiskelijahuollon kokonaistarve sekä käytettävissä olevat opiskelijahuoltopalvelut. Arvion tarkoitus on taata yhdenvertainen saatavuus palveluille ja kohdentaa toiminta tarkoituksenmukaisesti. Arvion tukena on käytettävä erilaisia seurantatietoja ja toimivia käytäntöjä opiskelijahuollosta sekä vanhempien ja opiskelijoiden antamaa palautetta. (Opetushallitus 2014, 4; Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 2013.)

Opiskelijahuollon yhteisölliset ja yksilölliset palvelut ovat oppilaitoksen määrittelemiä saatavilla olevia palveluita, joilla edistetään ja seurataan opiskelijan ja opiskelijayhteisön terveyttä, turvallisuutta, hyvinvointia sekä toimintaa erilaisissa kriisitilanteissa. Suunnitelmassa tulee tulla esille mm. miten yhteistyötä edistetään, moniammatillisen yhteistyön yhteistyökumppanit, opiskelijahuolto-tiimin toimintaperiaatteet ja tavat, miten kriisitilanteissa toimitaan, sekä käytännöt yksilöllisiin sekä yhteisöllisiin tarpeisiin vastaamisessa. (Opetushallitus 2014, 5,6; Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 2013.)

Opetushallituksen (2014, 6) ohjeistuksessa kuvatussa suunnitelmassa eriteltyt opiskelijoiden suojaaminen väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä tarkoittaa suunnitelmaa, miten oppilaitos toimii yllä mainituissa tilanteissa. Oppilaitoksen suunnitelmassa on hyvä tulla esille, miten taataan turvallinen ja rauhallinen oppimisympäristö ja miten kiusaamiseen ja häirintään puututaan jo ennaltaehkäisevästi. Suunnitelmassa kerrotaan myös, miten yhteistyö huoltajien, koulun ja muiden toimijoiden kanssa hoidetaan ja miten opiskelijoille taataan yksilölli-

nen tuki erilaisissa kiusaamis-, häirintä ja väkivaltatilanteissa. Lisäksi henkilöstön perehdyttäminen suunnitelmaan sekä opiskelijoille ja huoltajille tiedottaminen ovat suunnitelman toimivuuden kannalta tärkeitä.

Opiskelijahuoltosuunnitelman noudattamista ja käyttöä seurataan lain määrittelemällä tavalla, ja siinä määritellään seurattavat asiat, joita ovat tietojen koamisessa käytettävistä menetelmät, seurannan aikataulut sekä vastuussa olevat tahot. Koulutuksen järjestäjä määrittelee, miten seurantatiedot käsitellään ja miten niitä hyödynnetään tiedottaessa sidosryhmille sekä kehitettäessä opiskelijahuoltoa oppilaitoksessa. (Opetushallitus 2014, 7.)

4.1.2 Kodin ja koulun yhteistyö opiskelijahuollossa

Ammatillisen oppilaitoksen, joka järjestää opetusta alaikäisille eli alle 18-vuotiaille, tulee tehdä jatkuvaa yhteistyötä kotien ja huoltajien kanssa. Koulutuksen järjestäjän täytyy määräjain selvittää opiskelijoiden ja huoltajien näkemyksiä oppilaitoksesta ja opetuksesta, jotta oppilaitoksen toiminta olisi opetussuunnitelmien osalta opiskelijoiden ja heidän vanhempiansa osallisuutta lisäävää. Opiskelijahuollon tarkoituksena on lisätä opiskelijoiden hyvinvointia sekä näin ennaltaehkäistä opiskeluun liittyviä haasteita ja pienentää opiskelijoiden syrjäytymisriskiä. Opiskelijahuollon on hyvä olla aloitteellista ja aloittaa yhteydenpito opiskelijoiden sekä heidän vanhempiansa kanssa mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Opiskelijahuollon tulisi olla yhteistyössä toimivaa luottamuksellista ja avointa tiedonvälitystä puolin ja toisin. Kodin ja koulun yhteistyön tavoitteena on vahvistaa nuoren opiskelumotivaatiota, tarjota turvallinen ja hyvinvoiva opiskeluympäristö sekä tukea nuorta aikuistumisen tiellä. Opiskelijahuolto onkin eräänlainen kasvattaja kodin lisäksi. Oppilashuollon tehtävänä on vastata opiskelijoiden sekä vanhempien tarpeisiin ja palautteeseen opiskeluun liittyen. Sen pitäisi olla toimintana sellaista, että se on valmis muuttumaan ja kehittymään muuttuvien haasteiden edessä, jotta toiminta vastaisi tämän päivän vaatimuksia osallistavasta opiskelijahuollosta. (Opetushallitus 2014, 1, 2.)

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

5.1 Tutkimuskohde Harjun oppimiskeskus

Harjun oppimiskeskus Oy on yksityinen luonnonvara-alan opetusta tarjoava oppilaitos Virolahden Ravijoella. Harjussa opetetaan toisen asteen koulutuksena hevosalaa, puutarha-alaa, maatalousalaa sekä luonto- ja ympäristöalaa. Tutkintojen nimikkeitä ovat hevostenhoitaja, ratsastuksenohjaaja, ratsastuksenopettaja, kengitysseppä, puutarhuri, viherrakentaja, maaseutuyrittäjä, luonnonvaratuottaja sekä luonto-ohjaaja. (Koulutusta ja elämyksiä Harjussa 2018.)

Harjun oppimiskeskuksen 900 hehtaarin koulutilan alueella on yli sata karsinapaikkaa ja opetuskäytössä noin 40 hevosen lisäksi kaksi maneesia, kaksi ratsastuskenttää, täysimittainen harjoitusravirata, valjakko- ja maastoesterata sekä kaksi hevosten kävelytyskonetta. Lisäksi Harjussa on Suomen ensimmäinen esteratsastussimulaattori, jolla voidaan tukea opiskelijoiden ratsastuksen opetusta. Opiskelijoiden käytössä on lähes 7 hehtaarin puistoalueiden, kasvimaiden ja arboretumin lisäksi myös puistotyöhalli ja kukkasidonta-luokka. (Harjun oppimiskeskus 2018.)

Opetuksen lisäksi Harjussa tarjotaan matkailupalveluita, joihin kuuluu majoituspalveluja, ravintolapalveluja, opastettuja kierroksia sekä aktiviteetteja ja monipuoliset puitteet kokousten tai juhlien järjestämiselle (Harjun oppimiskeskus 2018).

Harjun oppimiskeskuksessa opiskelee lähes 200 opiskelijaa, joista puolet on nuorisopuolen opiskelijoita ja puolet aikuisopiskelijoita. Nuorisopuolen opiskelijat asuvat opintojensa ajan opiskelija-asuntoloissa, ja heille tarjotaan opiskelujen ja asumisen lisäksi kolme ruokaa päivittäin.

5.2 Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyöni tarkoitus oli löytää keinoja, joilla nuorten hyvinvointia voidaan lisätä ja keskeyttämissä saadaan vähennettyä. Tarkoituksena oli myös kartoittaa opiskelijoiden omia ajatuksia hyvinvoinnista Harjun oppimiskeskuksessa. Lisäksi opiskelijahuollon edustajien ajatuksien selvittäminen oli tärkeää, jotta heidän kertomiaan asioita voidaan verrata nuorten ajatuksiin.

Tilaaajalle opinnäytetyö voi toimia välineenä löytää keinoja lisätä hyvinvointia ja syitä opiskelijoiden hyvinvoinnin vähenemiselle. Tavoitteena on saada toimivia tapoja, saada opiskelijat alusta asti viihtymään koulussa sekä lisätä heidän osallisuuttaan koulutuksen eri vaiheissa. Tätä kautta tavoitteena on syrjäytymisen ehkäisy, joka on etenkin yhteiskunnan näkökulmasta todella tärkeää, koska syrjäytyminen on todella kallista yhteiskunnalle. Tilaaajalle on tärkeää saada myös rahoituksen vuoksi saada opiskelijat valmistumaan koulusta, koska ammatillisen koulutuksen reformi vaatii kouluja panostamaan opiskelijoiden valmistumiseen sekä pääsyyn työelämään.

Tutkimuskysymykset ovat:

- Miten nuoret näkevät hyvinvoinnin Harjun oppimiskeskuksessa?
- Miten lisätään hyvinvointia ja vähennetään keskeyttämissiä oppilaitoksessa?

5.3 Tutkimusmenetelmät

Aineisto opinnäytetyöhön kerätään laadullisen tutkimuksen kautta. Laadullisen tutkimuksen valitsin, koska oppilaitoksessa opiskelevien nuorten sekä opiskelijoiden kanssa toimivien aikuisten näkemykset tulevat parhaiten esille haastattelemalla. Tarkoitukseni oli haastatella opiskelijoista vähintään kahta ryhmää ryhmähaastattelussa, jossa nuoret saavat vapaan keskustelun muodossa kertoa omin sanoin, mitkä asiat vaikuttavat hyvinvointiin ja millaisin keinoin hyvinvointia voidaan lisätä. Haastattelussa oli valmis lista teemoista, mutta toisenlaisetkin aiheet olivat mahdollisia, jos nuorilta itseltään tulee aiheeseen sopivia asioita.

Haastattelun aikana kirjasin kaiken keskustelun tietokoneelle ja tarkensin kirjaamiani asioita haastattelun aikana tarvittaessa, jotta nuorten ja aikuisten kertomat asiat tulivat mahdollisimman tarkasti ja totuudenmukaisesti kerättyä. Tavoitteenani oli saada työhön sellaisenaan tuotavia kommentteja aiheesta, koska nimenomaan nuorten puheenvuorot olivat mielestäni tärkeitä nostaa esille.

Tutkimuksessa vertailin ryhmien kertomia asioita ja tein niistä yhteenvedon. Lisäksi haastattelin opiskelijahuollon tiimin jäseniä, jotta sain näkökulmia myös opiskelijoiden kanssa tekemisissä olevilta aikuisilta. Opiskelijoiden ja aikuisten ajatuksia vertaamalla sain vertailumateriaalia siitä, miten koulun ja opiskelijoiden ajatusmaailma eroaa opiskelijoiden hyvinvoinnista.

Kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus on mikä tahansa tutkimus, jolla etsitään vastausta kysymykseen, mistä tässä ilmiössä on kyse. Laadullinen tutkimus toimii hyvin sellaisten asioiden tutkimisessa, joihin ei ole yksiselitteistä vastausta. (Kananen 2012, 29,30.) Laadullinen tutkimus on prosessina mielenkiintoinen, koska kerättävän aineiston määrä ratkeaa vasta tutkimuksen aikana. Aineistoa kerätään, kunnes kysymykseen on saatu vastaus. Ongelmallista on joskus aineiston määrä ja sen muuttaminen ratkaisuksi. Aineisto vaatii aina jatkokäsittelyä ja tiivistämistä, mutta tämä laajan aineiston saaminen on yksi laadullisen tutkimuksen mielenkiintoisimmista asioista. (Kananen 2015, 127–131.)

5.3.1 Haastattelu

Haastattelu on menetelmä, jossa haastateltavilta haetaan tutkittavien henkilöiden ajatuksia ja mielipiteitä tutkittavista ilmiöistä. Haastatteluteemat rakentuvat tutkittavan asian ympärille. Haastateltaviksi valitaan ne henkilöt, joilla on tutkittavasta aiheesta tietoa ja kokemuksia. Haastattelun avulla päästään juuri sen aiheen kanssa tekemisissä olevien ihmisten mielipiteisiin ja kokemuksiin käsiksi, mutta toisaalta haastattelun kautta saatavien vastausten erilaisuus voi jopa hämmäntää tutkijaa, eikä haastattelujen kautta saada vain yhtä oikeaa vastausta tutkittavaan aiheeseen. (Kananen 2017, 48, 49).

Teemahaastattelu on haastattelu, jossa keskustelua ohjataan erilaisilla teemoilla eli keskustelun aiheilla. Tässä menetelmässä tutkijan täytyy ymmärtää ilmiö, jotta haastattelun teemat voidaan rakentaa. Teemahaastattelussa keskustelu etenee tutkijan avaamalla keskustelunaiheilla, joista hän haluaa haastateltavien keskustelevan. Ennen haastattelua tehdään suunnitelma sekä runko haastattelulle. (Kananen 2017, 50–53.) Teemahaastattelu vaikutti menetelmistä sellaiselta, jolla koin saavani nuorten näkemyksen parhaiten esille. Nuorille ryhmissä toimiminen tulee luonnostaa, joten teemahaastattelu vaikutti

nuorten kanssa toimivammalta, kuin yksilöhaastattelut. Lisäksi ryhmänä nuoret olivat paremmin saatavilla paikalle opiskeluaikataulujen vuoksi kuin yksinään.

5.3.2 Aineiston analyysi

Teemahaastattelua tehdessä aineiston analyysi alkaa jo haastattelua tehdessä. Haastattelijan on tärkeää tutustua haastattelussa käsiteltävään teemaan jo ennen haastattelua, jotta hän saa haastattelun teemat rajattua mahdollisimman tarkasti aiheen ympärille. Haastattelutilanteessa teemat ohjaavat haastateltavia vastaamaan aiheisiin, jotka haastattelija on jo ennen haastattelua teemoittanut hakemiensa asioiden ympärille. Teemahaastattelun aikana haastateltavien kertomat asiat kirjoitettiin suoraan koneelle ja tarvittaessa sanottuja asioita kysyttiin uudelleen mahdollisimman luotettavan aineiston keräämiseksi. Analyysin aloitin lukemalla keräämäni aineiston sekä kirjoittamalla heti haastattelun jälkeen heränneet ajatukset haastattelusta. Aineistosta tärkeää oli saada purettua asiat, jotka kuvasivat hyvinvointia, osallisuutta sekä syrjäytymiseen vaikuttavat asiat. Tämän aineiston purussa näin parhaaksi menetelmäksi käsittekartan tekemisen, jotta sain teksteistä purettua olennaiset osat. Lisäksi nuorten kertomia asioita lisäsin suoraan tutkimustuloksiin. (Kamk 2018.)

Opinto-ohjaajan haastattelun tein sähköpostitse esittämällä kysymyksiä ja teemoja, koska hänen aikatauluihinsa tämä sopi paremmin. Hänen vastaamansa asiat yhdessä vapaa-ajanohjaajan haastattelun kanssa purin omaksi osioksi, jotta sain koulun ja opiskelijoiden näkemykset erotettua toisistaan.

5.4 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Tutkimuksen luotettavuuteen vaikuttaa se, miten paljon opiskelijoita osallistui haastatteluihin. Laadullisessa tutkimuksessa haastateltavien määrää ei voi etukäteen määrittää, vaan määrä perustuu vapaaehtoisuuteen. (Kananen 2015, 148,149.) Haastattelussa läsnä olivat vain opiskelijat ja haastattelija, joten uskon, että keskustelun materiaali on realistisempaa, kuten Kananen (2015, 148) suosittelee, jottei haastattelussa ole valtasuhteita esimerkiksi

opiskelija–opettaja. Opinto-ohjaajan ja vapaa-ajanohjaajan haastattelin erikseen, joten molemmilla oli mahdollisuus vastata omilla ajatuksillaan ilman muuten läsnäoloa.

Tutkimuksen eettisyyteen ihmistutkimusta tehdessä vaikuttavat tutkijan kyky huomioida tutkittavien ihmisten itsemääräämisoikeus ja ihmisarvo. Tutkijalla on vastuu kirjata haastattelussa saamansa materiaali totuudenmukaisesti, ja haastattelun kysymysten olisi oltava sellaisia, etteivät kysymykset johdattelisi vastaajia vastaamaan tietyllä tavalla. Vapaamuotoisessa teemahaastattelutilaisuudessa tutkijan onkin mietittävä, miten hän tuo parhaalla mahdollisella tavalla tutkimuksen tulokset esille siten, että ne kuvaavat tutkimuksen todellista tulosta. Eettisyyteen pyrin vaikuttamaan koko tutkimusprosessin ajan siten, että tuon esille vain tutkimuskannalta oleellista tietoa sekä käsittelen haastattelumateriaalin totuudenmukaisesti. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Tutkimus toteutettiin täysin anonymisti nuorten osalta, koska koin, että haastattelujen sisältö on paljon monipuolisempaa, kun asioihin ei tarvitse vastata omalla nimellä tai luokkaryhmällä. Opiskelijoiden vastaaminen vaikutti myös hyvin vapaalta, joten koen, että heidän kertomansa asiat olisivat varsin totuudenmukaisia. Tutkimuksen luotettavuuteen ja eettisyyteen pyrin koko tutkimusprosessin ajan vaikuttamaan kirjaamalla kaiken tarkasti ja eriyttämällä omat ajatukset nuorten tuomista ajatuksista, jotta nuorten näkökulmat tulisivat mahdollisimman hyvin esille. Tutkijan tehtävä onkin näkemykseni mukaan kerätä materiaalia ja tuoda se totuudenmukaisena esille, jotta tutkimusta voidaan pitää luotettavana ja eettisesti tuotettuna.

6 AIEMMAT TUTKIMUKSET

Nuoren hyvinvointia oppilaitoksissa on käsitelty aiemmissä tutkimuksissa, joita ovat Kemppaisen (2012) YAMK työ: Opiskelijahyvinvoinnin kehittämiseksi laadittu vuosikellomalli, jossa toimintatutkimuksen avulla tutkittiin opiskelija hyvinvointia esimerkiksi kyselyin ja haastatteluin koulutuskeskus Salpauksessa. Aiheeseen liittyen myös Lax ja Mattila (2012) käsittelevät AMK- opinnäytetyösään hyvinvointia ja päihteiden käyttöä toisen asteen oppilaitoksessa työ-

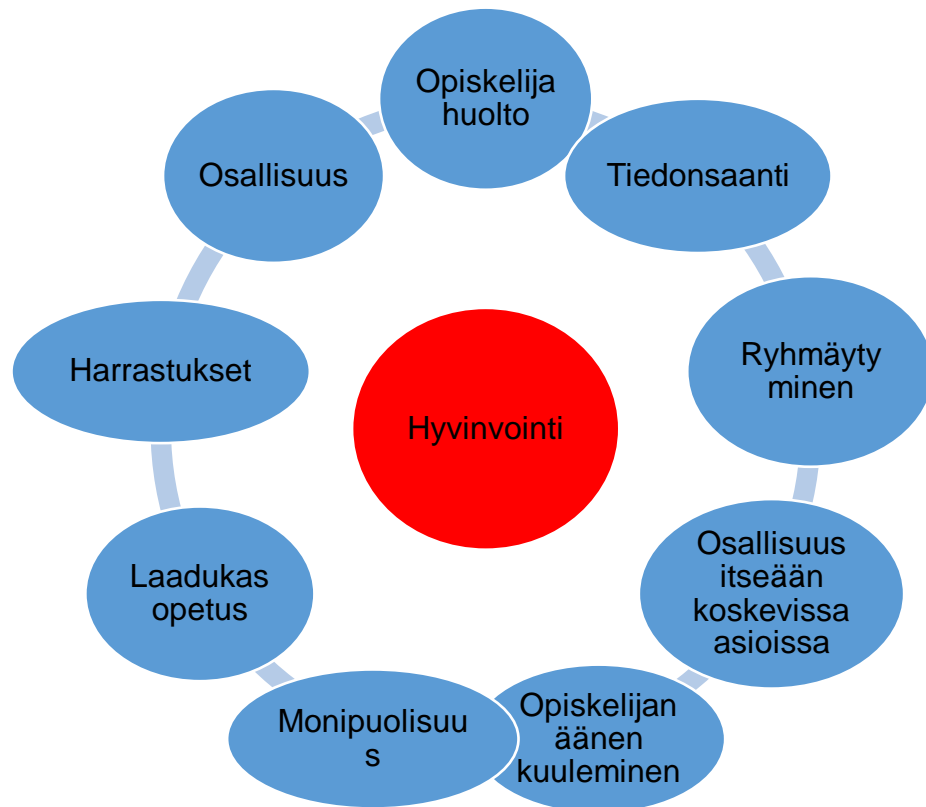
sään: Terveyttä edistävä näkökulma, päihteet ammatillista koulua käyvän elämässä, jossa paneudutaan nuorten päihteiden käytön vaikutukseen nuorten hyvinvoinnissa. Tutkimus on tehty Kymenlaakson ammattikorkeakoulun ja A-klinikkasäätiön yhteistyössä. Kolmannen näkökulman aiheeseen antaa Holopaisen (2011) YAMK-työ: Opintopolun tukeminen Savon ammatti- ja aikuisopistossa.

Kemppaisen (2012, 59-63) tutkimuksessa esiin nousivat ryhmäytymisen merkitys opiskelujen alusta loppuun, ryhmänohjauksen ja ryhmänohjaajan tuntien tarkeys ryhmäytymisen ja hyvinvoinnin lisäämiseksi sekä opiskelurauhan takaaminen. Työrauhan merkitystä korostettiin myös Holopaisen (2011, 36–38) tutkimuksessa. Opiskelijat kaipasivat omien sanojensa mukaan hieman suunnan näyttämistä, jotta motivaatio opiskella pysyisi yllä. Kasvattamalla nuoret vastuunkantoon nuoret oppivat itse huolehtimaan omista asioistaan. Kaikkeen tähän tarvitaan sekä nuorten että koulun mielestä toimivaa opiskelijahuoltoryhmää. Kolmannessa lukemassani tutkimuksessa käsiteltiin nuorten päihdetyötä toisen asteen oppilaitoksessa. Tutkimuksessa kävi selväksi, että päihdeistä kertominen tositarinoiden avulla toimii toisen asteen oppilaitoksessa hyvin, ja tarinat koskettavat totuudellaan nuoria. Päihdetyötä tutkimuksen mukaan kannattaa jatkaa tulevaisuudessakin, koska nuorten päihdetietoisuuden lisääminen vähentää päihdehaittoja ainakin osalla nuorista ja päihdeettömyys lisää opiskelumotivaatiota. (Lax & Mattila 2012, 43-45.)

7 ANALYYSIÄ JA JOHTOPÄÄTÖKSIÄ

Tutkimuksen tavoitteena oli löytää keinoja lisätä hyvinvointia Harjun oppimiskeskus Oy:ssä sekä tuoda esille nuorten ajatuksia keskeyttämisten vähentämiseen Harjussa. Esittelen asioita, jotka koettiin toimiviksi, sekä asioita, joihin kaivattiin muutosta tai kehittämistä. Seuraavalla kaaviolla (kuva 2) kuvaan hyvinvointia lisääviä asioita.

Kuva 2. Hyvinvointi.

Yllä olevassa kaaviossa on opiskelijoiden haastatteluissa esiin nousseista positiivisia asioita sekä asioita, joilla hyvinvointia tuetaan tai tulisi tukea oppilaitoksessa. Näistä esiin nousi erityisesti opiskelijahuollon merkitys arjen jaksamiselle opinnoissa sekä tuen saaminen opintojen aikana. Vapaa-ajan ohjaajien järjestämä mielekäs tekeminen ja keskusteluapu koettiin tärkeäksi hyvinvoinnin kannalta. Syynä tähän nähtiin erityisesti se, että kyseessä on sisäoppilaitos, jossa ollaan hieman syrjässä kaupungista. Ilman iltatoimintaa ja ohjaajia nuoret kokisivat olevansa hyvin yksin Harjussa ilman aikuisen tukea, ja toisaalta aikuisten läsnäolo iltaisin on tärkeää myös oppilaitoksen alueen turvallisuuden vuoksi. Opiskelijat kokivat myös hyväksi sen, että Harjussa oleva ympärivuorokautinen päivystys takaa aikuisen paikalle saamisen myös öisin. Opinto-ohjaajien tuki nähtiin tärkeäksi kannustajaksi opintojen jatkamisessa, koska heidän avullaan opiskelijat saavat ohjausta ja neuvoja, miten heidän opintonsa rakentuvat ja tarvittaessa opinto-ohjaajat voivat tarjota opiskelijoille mahdollisimman yksilöllisen opetussuunnitelman. Myös hevosia sekä asumispuitteita keuhuttiin hyväksi. Kaikkein vahvimpana hyvänä asiana opiskelijat kehuivat oppilaitoksen ruokaa, joka on jo aiemmissakin kyselyissä ollut yksi merkittävimmistä opiskelijoiden hyvinvointia ja jaksamista lisäävistä asioista, koska puhutaan kasvavista ja urheilevista nuorista.

Tutkimushaastatteluilissa kaikkein suurimpana kehityskohteena opiskelijat toivat esille informaation kulun, eli tieto ei tavoita opiskelijoita eikä asioista tiedoteta tarpeeksi kattavasti. Opiskelijat toivoivat, että lukuvuoden alussa käytäisiin lukuvuoden sisältöä mahdollisimman kattavasti lävitse ja uusien kurssien alkaessa käytäisiin kurssin sisältö perusteellisesti läpi, jotta he voisivat valmistautua kursseihin paremmin. Esille nousi myös ammatillisen koulutuksen reformi, josta opiskelijat eivät kokeneet saaneensa tarpeeksi infoa ja he olisivat esimerkiksi toivoneet, että asia olisi käyty heidän kanssaan kunnolla läpi. Lisäksi lukujärjestykset saapuvat opiskelijoiden mielestä liian myöhään, jolloin omien aikataulujen suunnittelu on hankalaa, ja tämän vuoksi myös opiskelu voi tuntua turhautavalta. Opiskelijat kaipasivat selkeitä ohjeistuksia, miten toimia koulussa sekä miten tulee suorittaa esimerkiksi työharjoittelun tehtävät, sekä yhdenmukaista toimintaa opettajilta. Kaiken kaikkiaan opiskelijoille vaikuttava on tärkeää heidän kuuntelunsa ja mukaan ottaminen, kun suunnitellaan asioita, sekä toimivaa ohjausta oppilaitoksen opettajilta ja muulta henkilöstöltä, miten pitää toimia, jotta he saisivat osallisuuden ja onnistumisen kokemuksia ja tätä kautta motivaatiota opiskeluun.

Opiskelijat kaipasivat myös ryhmäytymisen lisäämiseksi ohjausta oppilaitokselta, koska heidän opiskelunsa tapahtuu sisäoppilaitoksessa, jossa toimeen olisi tultava toisten kanssa myös vapaa-ajalla, ja tutustuttaminen jo opintojen alussa toisiin nuoriin helpottaisi tätä. Opiskelijoilta nousi myös ajatuksia tallitöiden vähentämisestä, ja osan mielestä se koettiin hyväksi, mutta toisaalta iso osa haastatelluista nuorista koki, että jos ei ole aiempaa kokemusta hevos-alalta, niin tallitöiden rutiini olisi hyvä oppia kunnolla koululla, jotta he työharjoittelussa pystyisivät ainakin perusmuotoiset työt jo hoitamaan itsenäisesti. Oppilaat kertoivat myös, että työssäoppimispaikat ovat jo nyt ottaneet kantaa siihen, etteivät opiskelijat osaa tarpeeksi aloittaessaan harjoittelun, ja harjoittelupaikat kokevat, että opetus sysätään heidän vastuulle.

Opiskelijat pohtivat myös asioita, joita he itse voivat tehdä hyvinvoinnin ja keskeyttämisten vähentämiseksi, ja tärkeänä mainittiin kaverisuhteiden hoitaminen, jotta yhteisöllisyys lisääntyisi ja vapaa-aika olisi mielekästä. Lisäksi liikunta vapaa-aikana nähtiin tärkeänä, koska hevostenhoito ja ratsastus vaati-

vat hyvää fyysistä kuntoa ja liikunta pitää myös mielialan parempana. Opiskelijat kokivat myös keskustelun esimerkiksi vapaa-ajanohjaajien kanssa hyvänä keinona käsitellä huolia ja murheita.

Alle tuon esille nuorten puheenvuoroja haastatteluista:

Opiskelu on välillä kivaa ja välillä ei ollenkaan kivaa.

Selkeämmät ohjeistukset ja opiskelun ohjeistus.

Terveystenhoitaja voisi olla paremmin tavoitettavissa.

Tiedon pitää kulkea.

Syrjässä ollaan, voisiko koulu tarjota lisää kulkumahdollisuuksia?

Monipuolisempaa opetusta.

Iltaisin pidempään lupa olla ulkona oppilaitoksen pihalla ja toisten asunto-loissa.

Ei draamailua nuorten välillä.

Itsehillintää ja toisten huomioon ottamista.

Kaksoistutkintolaisten paremmin huomioiminen, mekin ollaan täällä.

Nämä nuorten haastatteluista lainatut lauseet tuovatkin parhaiten esille opiskelijoiden tarpeita ja toisaalta myös asioita, jotka ovat jo hyvin tai mihin he voivat itse vaikuttaa. Yleisesti nuoret vaikuttivat avoimilta ja kiinnostuneilta opiskeluistaan, mutta ihmettelivät itsekkin, miten paljon muutoksia viimeisen vuoden aikana on ollut ja miten paljon vaihtuvuutta opiskelijoissa on. Oppilaitos voisikin ottaa asiakseen kuunnella nuorten ääntä ja tuoda nuorille tarpeeksi tietoa oppilaitoksessa tapahtuvista muutoksista ja niihin vaikuttavista syistä, koska sekin osaltaan voisi lisätä opiskelijoiden osallisuutta ja hyvinvointia.

Tutkimukseen haastateltujen aikuisten näkemykset hyvinvoinnista oppilaitoksesta antoivat myös samoja viitteitä siitä, ettei tieto kulje, ja erityisesti rahoituksen leikkaaminen on näkynyt oppilaitoksen resursseissa tarjota opiskelijoiden tarvitsemaa tukea. Opiskelijahuollosta nähtiin myös haasteena se, että esimerkiksi nuorten mahdolliset diagnoosit ja muut oppimisen ongelmat eivät välttämättä tule koulun tietoon erilaisten salassapitosäännösten kesken, eikä oppilaan asioista voida tämän vuoksi puhua edes työryhmän kesken. Voidaan pohtia, miten työyhteisössä saadaan käsiteltyä opiskelijoiden haasteisiin liittyvät asiat, kun niitä ei tiedetä etukäteen tai niistä ei saada puhua työryhmän kesken rikkomatta salassapitosäännöksiä. Oppilaitoksen yhteinen tahotila on tarjota laadukasta opetusta ja saada opiskelijat valmistumaan määräajassa. Opiskelijahuollon näkemyksiä hyvinvoinnin lisäämiseen sekä keskeyttämisten vähentämiseen olivat opetuksen menetelmien lisääminen, haastavien nuorten tuen lisääminen, työhön integroidun opetuksen lisääminen, koska osalle opiskelijoista se on selvästi luontaisempaa, kuin olla vain oppilaitoksessa tunneilla opiskelemassa, opintojen nopeuttaminen ja aikuisten ja nuorten opintojen yhdenmukaistaminen.

Ammattikouluun tullessaan nuorten ja täysi-ikäisten kynnyksellä olevien ongelmat elämänhallinnassa ja kyvyssä opiskella voivat olla jo mittavia. Koulun resurssit yksilölliseen ohjaukseen ovat hyvin rajalliset. Ammatillisen koulutuksen reformin tarkoitus on kannustaa koulua saamaan oppilaat nopeasti valmistumaan ja työllistymään tutkinnon suorittamisen jälkeen. Koulut saavat rahoituksensa täysimääräisinä, jos tämä toteutuu. Se voi toimia kannustinloukkuna ottaa paljon opiskelijoita ja painostaa heidät läpi prosessista Ammatillisen koulutuksen reformi voi kääntyä itseään vastaan siinä, että koulut yrittävät toimia mahdollisimman pienillä resursseilla ja samalla opettaa mahdollisimman isoja ryhmiä. Tällaisessa tilanteessa yksilön oikeus varhaiseen tukeen jää toteutumatta.

Nuorten hyvinvointiin ja opiskelujen tukemiseen panostaminen on tutkimuksen perusteella oppilaitokselle erittäin tärkeä tehtävä, koska jos opiskelijoille ei anneta mahdollisuutta vaikuttaa opintojensa sisältöön ja niiden ajoittamiseen, voivat tämän päivän opiskelijat kokea, ettei heitä oteta huomioon, ja keskeyttää sen vuoksi jopa opintonsa. Tänä päivänä voidaan ammatillisessa koulutuksessakin puhua asiakaspalvelusta ja pitää opiskelijoita asiakkaina, joille

laadukkaan palvelun tuottaminen on erittäin tärkeää. Lisäksi palautteen vastaanottaminen ja sen huomioiminen on tärkeää, jotta oppilaitos voisi kehittyä muuttuvien vaatimusten mukaan aina vain laadukkaampaa opetusta tarjoavaksi. Tutkimuksen tärkeimpänä tuloksena näenkin sen, että oppilaitoksen olisi hyvä panostaa opiskelijoille tiedottamiseen sekä antaa opiskelijoille enemmän mahdollisuuksia tuoda omat ajatuksensa mukaan opiskelujen ja lukuvuoden sisällön suunnitteluun, jotta opiskelijoiden osallisuus toteutuisi.

Tutkimus toi esille nuorten toiveita siitä, että oppilaitos ottaisi vastuuta nuorten ryhmäytymisestä jo opintojen alusta alkaen, jotta opiskelijat tutustuisivat toisiinsa ja oppisivat toimimaan yhdessä koulussa sekä vapaa-ajalla, koska kyseessä on sisäoppilaitos, jossa suurin osa nuorisopuolen opiskelijoista asuu arkipäivät ja välillä viikonloputkin yhdessä muiden opiskelijoiden kanssa. Nuorten yhteisöllisyys näyttäisikin olevan yksi merkittävistä tekijöistä nuorten hyvinvoinnissa ja tätä kautta pysymisessä oppilaitoksessa, koska jos vapaa-ajalla yhdessä asuminen toisten kanssa ei onnistu, voi se olla yksi merkittävä tekijä opintojen keskeyttämiselle. Kemppaisen (2012, 59–63) tutkimuksessa opiskelijahyvinvoinnista jo esiin nostettu ryhmäytymisen tarve nuorten keskuudessa nousi vahvasti esille myös omassa tutkimuksessani ja tuki omaa näkemystäni siitä, että nuorten hyvinvoinnin lisääminen vaatii oppilaitokselta panostamista nuorten ryhmäytymiseen opintojen aikana. Tämä korostui erityisesti Harjun oppimiskeskuksessa, koska kyseessä oli sisäoppilaitostyyppinen ammatillinen oppilaitos, jossa nuoret viettävät opiskelun lisäksi myös vapaa-aikansa.

Tutkimusta tehdessä tutkijana opin, miten monista pienistä tekijöistä voi syntyä yhdessä tekijä, joka vaikuttaa koko opiskelijaryhmän hyvinvointiin. Lisäksi nuorten kaipaaman yhdessäolon ja ryhmässä olemisen merkitys korostui minulle entisestään ja kannustaa tutkimaan aihetta lisää jatkossakin.

Tutkimus aloitettiin keväällä 2018, ja tutkimukseen liittyvät haastattelut toteutin kevään ja alkukesän 2018 aikana, kuten olin suunnitellut. Tämän jälkeen kirjoitin teoreettisen osuuden tukemaan tutkimuksen tuloksia sekä tuomaan esille tutkimukseen liittyvää termistöä. Tutkimus toteutui mielestäni, kuten olin suunnitellut, vaikka aikataulu hieman venyikin alussa suunnitellusta. Koin saa-

neeni esiin tietoa, joka voisi auttaa oppilaitosta huomioimaan paremmin nuorten hyvinvointia. Tutkimuksen tulokset myös vastasivat hyvin tutkimuskysymyksiin, joten tältäkin osin pidän tutkimusta onnistuneena. Hieman enemmän aktiivisuutta olisin kaivannut tilaajan suunnalta, esimerkiksi sähköposteihin vastaaminen kesti sen verran heidän kiireidensä vuoksi, että päädyin joissakin asioissa karsimaan tiettyjä asioita työstä. Kaiken kaikkiaan yhteistyö sujui kuitenkin hyvin.

Tutkimuksen perusteella jatkotutkimushaasteena voisin nähdä toiminnallisemman tutkimuksen, jossa tuotaisiin esiin ohjeistuksia konkreettisista keinoista, joilla opiskelijan hyvinvointia tuetaan koko opintojen ajan ja joka voisi toimia oppaana opiskelijahuollosta vastaavalle henkilöstölle. Jatkotutkimuksena voitaisiin kartoittaa myös henkilöstön hyvinvointia, koska henkilöstön toimiva työilmapiiri heijastuu helposti myös opiskelijoille.

LÄHTEET

Aaltonen, S., Berg, P. & Ikäheimo, S. 2015. Nuoret luukulla – Kolme näkökulmaa syrjäytymiseen ja nuorten asemaan palvelujärjestelmässä. Nuorisotutkimusseura. WWW-dokumentti. Saatavissa:

<http://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/nuoretluukulla.pdf> [viitattu 4.8.2018].

Fröjd, S., Kaltiala-Heino, R., Ranta, K., Von der Pahlen, B. & Marttunen, M. 2009. Nuorten ahdistuneisuus ja päihteidenkäyttö- Tietoa vanhemmille ja nuorten <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/80114/4f346481-ad88-43d7-8320-c5ddbfc057c1.pdf?sequence=1> [viitattu 5.9.2018].

George, F. 2016. Nuorten päihteiden käyttö ja siihen vaikuttavat tekijät. Opin- näytetyö. Diakonia-ammattikorkeakoulu. WWW-dokumentti. Saatavissa: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/104560/nuortenpaihteiden-kaytto_george.pdf?sequence=1 [viitattu 5.9.2018].

Harjun oppimiskeskus. Koulutusta ja elämyksiä Harjussa. 2018. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://www.harjunopk.fi/fi/yhteystiedot/harjun-oppimiskeskus> [viitattu 31.7.2018].

Hietanen-Peltola, M. Korpilahti, U. (toim.) THL. 2015. Terveellinen, turvallinen ja hyvinvoiva oppilaitos- Opas ympäristön ja yhteisön monialaiseen tarkastamiseen. Toim. Juvenes Print – Suomen Yliopistopaino Oy. Tampere. WWW-dokumentti. Saatavissa: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/126936/URN_ISBN_978-952-302-505-9.pdf?sequence=1 [viitattu 6.8.2018].

Holopainen, T. 2011. Opintopolun tukeminen Savon ammatti- ja aikuisopistossa. Mikkelin ammattikorkeakoulu. YAMK opinnäytetyö. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/26264/Opinn%C3%A4ytety%C3%B6%2052011.pdf?sequence=3&isAllowed=y> [viitattu 13.11.2018].

Isola, A-M. Kaartinen, H. Leemann, L. Lääperi, L. Schneider, T. Valtari, S. & Keto-Tokoi, A. 2017. Mitä osallisuus on? Osallisuuden viitekehystä rakentamassa. THL työpaperi 33/2017. WWW-dokumentti. Saatavissa: http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135356/URN_ISBN_978-952-302-917-0.pdf?sequence=1&isAllowed=y [viitattu 24.9.2017].

Jurmu, E. & Nuutinen, T. 2013. Kasvatustyyli, koulu-uupumus ja kouluinnokkuus. Pro gradu. Jyväskylän yliopisto. Psykologian laitos. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/41898/URN%3aNBN%3afi%3ajyu-201307202091.pdf?sequence=1> [viitattu 23.8.2018].

Kamk. 2018. Laadullisen aineiston analyysi ja tulkinta. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://www.kamk.fi/fi/opari/Opinnaytetyopakki/Teoreettinen-materiaali/Tukimateriaali/Laadullisen-analyysi-ja-tulkinta> [viitattu 10.10.2018].

Kananen, J. 2015. Opinnäytetyön kirjoittajan opas. Suomen yliopistopaino Oy. Jyväskylä.

Kananen, J. 2017. Kehittämistutkimus interventiotutkimuksen muotona - Opas opinnäytetyön ja pro gradun kirjoittajalle. Suomen yliopistopaino Oy. Jyväskylä.

Kemppainen, E. 2012. Opiskelijahyvinvoinnin edistämiseksi tuotettu vuosikellomalli. Lahden ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö. YAMK. WWW-dokumentti. Saatavissa: http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/42356/elisa_kemppainen.pdf?sequence=1&isAllowed=y [viitattu 15.10.2018].

Kiilakoski, T., Gretschel, A. & Nivala, E. 2012. Osallisuus, kansalaisuus, hyvinvointi. Teoksessa Gretschel, A. & Killakoski, T. (toim.) Demokratiaopptunti. Lasten ja nuorten kunta 2010-luvun alussa. Helsinki: Nuorisotutkimusverkosto, 9–33.

Koulutusta ja elämyksiä Harjussa. 2018. Harjun oppimiskeskus. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://www.harjunopk.fi/fi> [viitattu 31.7.2018].

Laki ammatillisesta koulutuksesta. 531/2017.

Lax, K. & Mattila, M. 2012. Terveyttä edistävä näkökulma, päihteet ammatilista koulua käyvän elämässä. Opinnäytetyö. Kymenlaakson ammattikorkeakoulu. WWW-dokumentti. Saatavissa: http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/39000/Lax_Katarina_Mattila_Miia.pdf?sequence=1&isAllowed=y [viitattu 13.11.2018].

Lehtonen, O. & Kallunki, V. 2013. Nuorten aikuisten syrjäytymiskierre. Janus sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön tutkimuksen aikakauslehti, 21(2), 128-143. Saatavissa: <https://journal.fi/janus/article/view/50693> [viitattu 1.8.2018].

Nuorten syrjäytyminen. 2018. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. WWW-dokumentti. Saatavissa: https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tu-eksi/nuorten-syrjailyminen [viitattu 1.8.2018].

Opetushallitus. 2014. Kodin ja oppilaitoksen yhteistyön ja opiskelijahuollon keskeiset periaatteet sekä opetustoimeen kuuluva opiskelijahuollon tavoitteet. Opiskelijahuoltosuunnitelman laatiminen. WWW-dokumentti. Saatavissa: http://www.oph.fi/download/162476_101_011_2014_muu_maarays_01082015.pdf [viitattu 31.10.2018].

Opetushallitus. 2018. Rahoitus ja tiedonkeruu. WWW-dokumentti. Saatavissa: http://www.oph.fi/reformintuki/rahoitus_ja_tiedonkeruu [viitattu 5.8.2018].

Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki. 1287/2013.

Pajulammi, H. 2014. Lapsi, oikeus ja osallisuus. Talentum Media Oy. Viro.

Raijas, A. 2011. Arjen hyvinvointi. Teoksessa Saari, J. Hyvinvointi- Suomalaisen yhteiskunnan perusta. Gaudeamus. Helsinki. E-kirja. [viitattu 24.9.2018]

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. Viittausohjeet. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaristo. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/> [viitattu 10.10.2018].

Saari, J. 2011. Hyvinvointi- Suomalaisen yhteiskunnan perusta. Gaudeamus. Helsinki. E-kirja. [viitattu 24.9.2018].

THL. 2015a. Hyvinvointi. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/hyvinvointi> [viitattu 24.9.2018].

THL. 2016. Osallisuuden osatekijät. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/hyvinvointi/osallisuus/osallisuuden-osatekijat> [viitattu. 24.9.2018].

THL. 2017. Osallisuus. WWW-dokumentti. Saatavissa: <https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/hyvinvointi/osallisuus> [viitattu 8.8.2018].

Torvi, K. Kiljunen, P. 2005. Onnellisuuden vaikea yhtälö. EVAn kansallinen arvo- ja asennetutkimus 2005. Taloustieto Oy. WWW-dokumentti. Saatavissa: https://www.eva.fi/wp-content/uploads/2010/06/onnellisuuden_vaikea_yhtalo.pdf [viitattu 24.9.2018].

Opiskelijahyvinvoinnin ja osallisuuden teemahaastattelu

Millaista opiskelu Harjun oppimiskeskuksessa on?

Miten viihdytte oppilaitoksessa?

Millaiset asiat vaikuttavat hyvinvointiin oppilaitoksessa?

Mitkä asiat ovat hyvin oppilaitoksessa?

Mitkä asiat kaipaavat muutosta oppilaitoksessa?

Mitä oppilaitoksen pitäisi tehdä hyvinvoinnin lisäämiseksi?

Mitä asioita voisitte itse tehdä hyvinvoinnin lisäämiseksi?

Mitkä asiat vaikuttavat omaan jaksamiseen opiskellessa?

Miksi mielestänne opintoja keskeytetään?

Opiskelijahuollon merkitys opiskelijalle?

Kehittämisehdotuksia opiskelijahyvinvoinnin lisäämiseksi.

Opiskelijahuollon kysely Opinto-ohjaaja

Opiskelijahuoltotiimin tehtäväjako.

Opinto-ohjaajan tehtävät.

Miten näet opiskelijahyvinnoin tällä hetkellä? (Opiskelijoiden jaksaminen, keskeyttämiset, ym.)

Osallisuuden toteutuminen opiskelijahuollossa.

Opiskelijahyvinnoin mittarit.

Keskeyttämisten syyt.

Käytössä olevat keinot keskeyttämisten ehkäisyyn.

Carry on, onko vielä käytössä ja mikä on perusidea? Mitä tilalle tai tilalla, jos päättynyt?

Työn mielekkyys ja onko resursseja opiskelijahuoltoon ja ohjaukseen tarpeeksi?

Vapaa-ajanohjaajan haastattelu

Opiskelijahuoltotiimin tehtävänjako.

Vapaa-ajanohjaajan tehtävät.

Miten näet opiskelijahyvinnoinnin tällä hetkellä? (Opiskelijoiden jaksaminen, keskeyttämiset, ym.)

Osallisuuden toteutuminen opiskelijahuollossa.

Miten huoleen opiskelijoista reagoidaan?

Keskeyttämisten syyt.

Käytössä olevat keinot keskeyttämisten ehkäisyyn.

Työn mielekkyys ja onko resursseja opiskelijahuoltoon ja ohjaukseen tarpeeksi?